

Směrnice k prevenci rizikového chování

I. Obecná ustanovení

Na základě ustanovení § 30, odst. 1) zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění vydávám jako statutární orgán školy směrnici k prevenci rizikového chování.

(1) Tato směrnice

- vymezuje aktuální terminologii, která je v souladu s terminologií v zemích EU a začlenění prevence do školního vzdělávacího programu a školního řádu
- popisuje jednotlivé instituce v systému prevence a úlohu pedagogického pracovníka
- definuje Preventivní program školy
- doporučuje postupy pedagogů při výskytu vybraných rizikových forem chování žáků.

(2) Primární prevence rizikového chování se na škole/školském zařízení (dále jen škole) zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků:

- agrese, šikana, kyberšikana, násilí, vandalismus, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, záškoláctví
- závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě
- negativní působení sekt
- sexuální rizikové chování.

(3) Aktivity školy jsou cíleně směřovány k prokazatelně efektivní specifické primární prevenci. K rozpoznání a zajištění pomoci včasné intervence nebo krizové intervence zejména v případech:

- domácího násilí, šikanování, násilného chování, týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání
- ohrožování mravní výchovy mládeže
- experimentování s návykovými látkami (legální a nelegální návykové látky).

II. Vymezení základních pojmů

(1) Základním principem primární prevence rizikového chování u žáků je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládnutí zátěžových situací osobnosti. Jedná se o oblast zabývající se prevencí v oblastech uvedených v Čl. I odst. 2 s cílem zabránit výskytu rizikového chování v daných oblastech, nebo co nejvíce omezit škody působené jejich výskytem mezi žáky.

(2) Specifická primární prevence – aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků. Jedná se o:

- všeobecnou prevenci, která je zaměřena na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika
- selektivní prevenci, která je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování
- indikovanou prevenci, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky.

(3) Nespecifická primární prevence – veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání. Tento typ prevence je významný v kontextu aplikace různých efektivních a vyhodnotitelných specifických programů.

(4) Efektivní primární prevence – komplexní programy, interaktivní programy v menších skupinách, vytváření dobrého klimatu ve třídě, především programy pomáhající odolávat žákům sociálnímu tlaku zaměřené na zkvalitnění komunikace, osvojování a rozvoj sociálně emočních dovedností a kompetencí, konstruktivní zvládání konfliktů a zátěžových situací, odmítání legálních a nelegálních návykových látek, zvyšování zdravého sebevědomí a sebehodnocení, posilování odvahy, stanovování realistických cílů, zvládání úzkosti a stresu apod. Principy efektivní a vyhodnotitelné primární prevence jsou založeny na soustavnosti a dlouhodobosti, aktivitě, přiměřenosti, názornosti, uvědomělosti.

(5) Neúčinná primární prevence:

- zastrasování a triviální přístup: „prostě řekni ne“, citové apely, pouhé předávání informací, samostatně realizované jednorázové akce, potlačování diskuse, stigmatizování a znevažování osobních postojů žáka, pouhé sledování filmu, nezapojení žáků do aktivit a nerespektování jejich názorů
- hromadné kulturní či sportovní aktivity nebo návštěva historických a kulturních památek, by měly být pouze doplňkem, na který by měla vždy navazovat diskuse v malých skupinkách.

(6) Preventivní program školy – konkrétní dokument školy zaměřený zejména na výchovu a vzdělávání žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a emočně sociální rozvoj a komunikační dovednosti. Preventivní program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci nezletilých žáků školy. Preventivní program vychází z preventivní strategie školy, je zpracováván na jeden školní rok školním metodikem prevence, je vyhodnocován průběžně a na závěr školního roku je hodnocena kvalita a efektivita zvolených strategií primární prevence. Dané hodnocení je součástí výroční zprávy o činnosti školy.

(7) Nové metodické doporučení reflektuje aktuální terminologii – rizikové chování. Ve školním prostředí pedagogové pracují s rizikovým chováním, vůči němuž zaujímají účinná primárně preventivní opatření s cílem minimalizace projevů i rizik takového chování a případně je diagnostikují a následně přijímají efektivní opatření.

III. Systém organizace a řízení primární prevence rizikového chování žáků

(1) Postavení a úkoly MŠMT, krajských úřadů, Krajských školských koordinátorů prevence, metodiků prevence v pedagogicko-psychologické poradně jsou dány materiálem MŠMT „Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28“.

(2) Ředitel školy – Vytváří podmínky pro předcházení rozvoje rizikového chování zejména

- zabezpečením poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na primární prevenci rizikového chování
- koordinací tvorby, kontrolou realizace a pravidelným vyhodnocováním Preventivního programu školy a jeho začleněním do osnov a učebních plánů školního vzdělávacího programu školy
- zapracováním do školního řádu, řešením aktuálních problémů souvisejících s výskytem rizikového chování ve škole
- jmenováním školního metodika prevence, pedagogického pracovníka, který má pro výkon této činnosti odborné předpoklady
- pro systematické další vzdělávání školního metodika v oblasti specifické primární prevence a pro činnost školního metodika s žáky a zákonnými zástupci nezletilých žáků ve škole
- podporou týmové spolupráce školního metodika prevence a pedagogických pracovníků školy (obzvláště v rámci školního poradenského pracoviště) při přípravě, realizaci a vyhodnocování Preventivního programu školy
- spoluprací s metodikem prevence v PPP
- podporou aktivit příslušného obecního úřadu zaměřených na rozvoj zdravého životního stylu
- monitorováním a vyhodnocováním realizace Preventivního programu školy a realizace dalších opatření, ve školním řádu musí být popsána kontrolní a sankční opatření v oblasti rizikového chování ve škole.

(3) Školní metodik prevence

Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vymezeny příslušným právním předpisem (Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních č. 72/2005).

(4) Třídní učitel (ve vztahu k primární prevenci)

- spolupracuje se školním metodikem prevence při zachycování varovných signálů, podílí se na realizaci Preventivního programu školy a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě
- motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě)
- podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy
- zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci nezletilých žáků třídy
- získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštěnostech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

IV. Začlenění primární prevence rizikového chování do školního vzdělávacího programu

(1) Do školního vzdělávacího programu vydaného ředitelem školy je začleněna problematika prevence rizikového chování u žáků.

(2) Každý pedagogický pracovník dbá, aby uplatňovaná prevence rizikového chování u žáků byla prováděna komplexně, tj. ve všech oblastech školního prostředí a života, jichž se prevence rizikového chování u žáků dotýká:

- Psychosociální dovednosti (soběstačnost, autonomie, důstojnost, seberealizace, spokojenost v rodinných, přátelských a dalších mezilidských vztazích, tvořivost, schopnost milovat, pracovat a žít v souladu s rozmanitou kulturou a světem).
- Existence (pečuji o sebe, o svůj zevnějšek, volím mezi zdravým a nezdravým způsobem života, jsem nezávislý a mám představu o své budoucnosti, věřím v budoucnost, vnímám, že život má smysl).
- Sounáležitost (vnímám se jako součást životního prostředí a Země, cítím se bezpečně ve škole, v obci, jsem oceňován a ostatní si mě váží, mám kamarády a vážím si jich, umím se o sebe postarat).
- Adaptabilita (dávám pozor na sebe a svůj zevnějšek, jsem žák, účastním se sportovních a rekreačních aktivit, setkávám se s lidmi a trávím s nimi volný čas, řeším s odvahou své problémy, mám právní povědomí).

V. Preventivní program školy

(1) Na tvorbě a realizaci Preventivního programu školy se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy. Koordinace tvorby a kontrola realizace patří ke standardním činnostem školního metodika prevence, při tvorbě a vyhodnocování Preventivního programu školy školní metodik prevence dle potřeby spolupracuje s metodikem prevence v PPP.

(2) Škola vždy zpracovává Preventivní program školy (v případě programu realizovaného externím subjektem doporučení viz Příloha 1.), který podléhá kontrole ČŠI.

(3) Preventivní program školy

- je součástí plánu školy na daný školní rok
- vychází z omezených časových, personálních a finančních investic se zaměřením na nejvyšší efektivitu
- jasně definuje dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé cíle
- je naplánován tak, aby mohl být řádně uskutečňován
- přizpůsobuje se kulturním, sociálním či politickým okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí, respektuje specifika ve školním prostředí
- oddaluje nebo snižuje výskyt rizikového chování a má dlouhotrvající vliv na změnu chování žáků
- zvyšuje schopnost žáků činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí
- pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, dětem a žákům zdravotně či sociálně znevýhodněným) při ochraně jejich lidských práv
- podporuje zdravý životní styl a usiluje o předávání vyvážených informací a dovedností.

VI. Závěrečné ustanovení

1. Kontrolou provádění ustanovení této směrnice je statutárním orgánem školy pověřen zaměstnanec školní metodik prevence.
2. Uložení směrnice v archivu školy se řídí Spisovým a skartačním řádem školy.
3. Směrnice nabývá účinnosti dnem: 1. 9. 2022
4. Podle § 30 školského zákona č. 561/2004 Sb. zveřejňuje ředitel školy tuto směrnici vyvěšením ve sborovně školy a na webových stránkách školy.

Mgr. Rostislav Souchop

ředitel školy

Základní škola Mikulov,
Valtická 3,
příspěvková organizace
692 01 Mikulov
DIČ: CZ70262179

